

เช้ตู่รึนเหตู่ร้อน กั้บ ดอกบัว ทึ่ก้าล้งบานส่วพรั้ง

กสิกรฐา มัทชอุอ

▲ พระรูปพระโพธิสัตว์ที่วัด Hasedera จังหวัดนารุ

ตั้งแต่ กลางเดือนกรกฎาคมไปจนถึงปลายเดือนสิงหาคม ท้องฟ้าจะสว่างตั้งแต่ตี 5 ไปจนถึงทุ่มเศษๆ อีกทั้งอุณหภูมิก็จะสูงกว่า 30 องศาเซลเซียสแต่เช้า ผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่นิยมไป เดินเล่น ออกกำลังกายก็มักจะเปลี่ยนมาเดินกันแต่เช้าตรู่ การชมดอกไม้ก็เช่นกันจะย้ายมาที่ช่วงเช้า โดยเฉพาะช่วงที่ดอกบัวเริ่มบานงดงาม

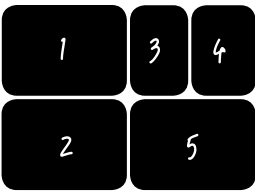
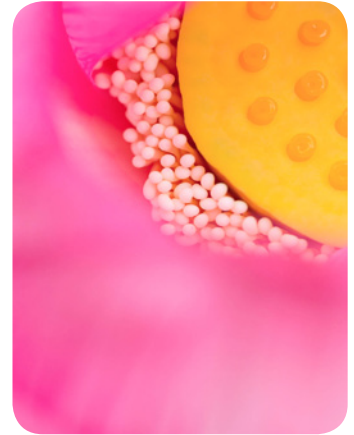
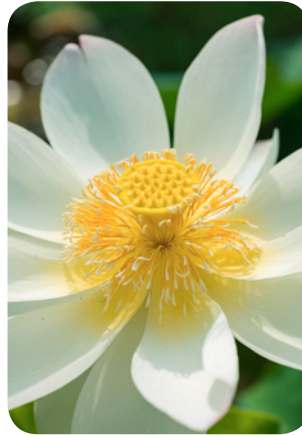
ดอกบัวมีถิ่นฐานดั้งเดิมในอินเดีย และทวีปเอเชีย แพร่ไปตามประเทศต่างๆ ทั่วโลกในฐานะสัญลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนา เรียกกันในภาษาญี่ปุ่นว่า “สะชิ” (蓮) เพี้ยนมาจากคำว่า “สะจิชิ” หรือ “รังผึ้ง” เพราะหลังจากที่ดอกบัวโรยไปจะเหลือฝักบัวที่หน้าตาคล้ายรังผึ้ง ใบจะเขียวขจี ออกดอกงดงามในเดือนกรกฎาคม และสิงหาคม ราวเดือนกันยายน และพฤศจิกายน เกษตรกรที่เลี้ยงบัวจะเก็บรากบัวหรือ “เรนกอง” (蓮根) ส่งขาย และเมื่อเข้าฤดู-

▲ ดอกบัวยามบานเต็มที่จะแบนราบ แฉกใหญ่ๆ เช่น ดั่งวงสามารถเกาะหมูนตัวไปมาผสมเกสรได้

▲ กลีบซ้อนกันหลายชั้นเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์

1. การแสดงดนตรีที่สระบัวของ EXPO Park
2. พระประธานองค์ใหญ่ที่วัด Todaiji จังหวัดนารา บนฐานดอกบัว
3. ดอกบัวพันธุ์สีขาวใหญ่ ไม่ค่อยพบบ่อยนัก
4. เกสรตัวผู้ตัวเมียอยู่ปะปนกัน
5. "Zoubihai" หรือการดื่มเหล้าสาเกจากใบบัว

หนาวก็จะแห้งกลายเป็นเสมือนตอไม้ๆ ไปอีกเกือบหนึ่งปีเต็มๆ ความที่คนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่ได้เห็นดอกบัวกันตลอดปีเหมือนคนไทยนี่เอง ที่ทำให้หลายคนมักแยกไม่ออกว่าดอกไหนเป็น “บัวหลวง” (ฮะซี) ดอกไหนเป็น “บัวสาย” (ซุยเรน) เพราะบัวทั้งสองชนิดมักอยู่ และบานพร้อมๆ กัน โดยเรียกรวมๆ ว่า “เรงเงะ” (蓮華) ซึ่งเป็นศัพท์ที่พบบ่อยในพุทธศาสนา

พุทธศาสนาหลักของญี่ปุ่นเป็นพุทธศาสนา “มหายาน” ที่รับมาจากจีนอีกทอดหนึ่ง เน้นการบำเพ็ญบารมีตามแนวทางพระโพธิสัตว์ เพื่อนำพาสรรพสัตว์สู่ความหลุดพ้นจากวัฏสงสารให้หมดสิ้น ตามวัดพุทธต่างๆ ในญี่ปุ่นจึงมีพระโพธิสัตว์เป็นพระประธานเป็นส่วนใหญ่ และแทบทุกองค์มักประทับนั่งหรือยืนบนฐาน (ไดอิชะ=台座) รูปดอกบัว หรือ “เรงเงะเซ” (蓮華座) ด้วยความเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้ที่บริสุทธิ์ สง่างามแม้จะเกิดมาจากใต้โคลนตม เสมือนผู้ที่บรรลุแสงสว่างของธรรมะไปสู่นิพพานได้ และนอกจากองค์พระโพธิสัตว์บนฐานดอกบัวแล้ว ดอกไม้ประดับทำด้วยไม้แลกรักปิดทองก็เป็นดอกบัวเช่นกัน บางวัดยังมีขนมถวายพระเป็นรูปดอกบัวอีกด้วย **เอกลักษณ์อีกประการหนึ่งของดอกบัวที่ถูกยกมาเกี่ยวข้องกับคำสอนทางพุทธศาสนา คือ ยามดอกบัวเป็นดอกจะมีผลอยู่ในฝักด้วย เปรียบได้กับความเชื่อว่า “ผล**

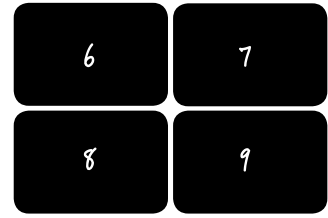
ย่อมมาจากเหตุ” หรือ “อิงกะกุจิ” (因果俱時)

ผู้รู้ได้อธิบายเอกลักษณ์เฉพาะของดอกบัวที่มีรากลึกในโคลนตม แต่สามารถรับอากาศมาเลี้ยงกิ่งก้านดอกใบให้เติบโตงดงามได้ว่า อยู่ที่ “รู” ทั้งที่รากบัว และที่ก้านบัว โดยที่ก้านบัวจะมีรูเพียง 4 รูคอยส่งอากาศลงไปที่รากบัวได้تم รากบัวมีรูตรงกลาง 1 รู และรูรอบๆ ราว 9 รู แม้รูใดรูหนึ่งหรือหลายรูจะอุดตันไป ก็ยังมีรูอื่นๆ ทำหน้าที่แทนได้ **คนญี่ปุ่นนิยมใช้รากบัวมาประกอบอาหาร และยังเชื่อว่าเป็นเมนูมงคลอย่างหนึ่ง รุมากมายเหล่านี้เชื่อว่าหมายถึงความถึง “การสามารถส่องให้เห็นหนทางในวันข้างหน้าได้” (見通しが効く) “มิโทชิเง คิคุ” อาหารปีใหม่และอาหารในงานมงคลต่างๆ จึงมักมีรากบัวอยู่ด้วยเสมอ**

จากความงดงามของดอกบัวที่ไม่อาจพบได้จากดอกไม้ชนิดอื่นๆ ช้างต้นนี้เองที่ทำให้ดอกบัวได้รับเลือกให้เป็นสัญลักษณ์ของพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

นักพฤกษศาสตร์ให้ความรู้ว่า แท้จริงแล้วดอกบัวไม่ได้เพิ่งถือกำเนิดในสมัยพุทธกาล แต่เชื่อกันว่ามีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว เพราะมีการค้นพบซากดอกบัวที่แข็งตัวเป็นฟอสซิล แม้ในปัจจุบันนี้ ดอกบัวก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของดอกไม้ดึกดำบรรพ์อยู่หลายประการ ตั้งแต่กลีบที่สลับซับซ้อนหลายชั้น เกสรตัวผู้ และตัวเมีย จำนวนนับไม่ถ้วนที่อยู่ปะปนกัน แถมเกสรตัวเมียก็ห่างจากกันเรียงรายไม่เป็นระเบียบ ต่างกับดอกไม้ที่วิวัฒนาการตนเองไปตามกาลเวลาใหม่ๆ ซึ่งมักมีเกสรตัวผู้ และตัวเมียแยกกันอย่างมีระเบียบ และมีจำนวนน้อยลงได้สมดุล

ส่วนเหตุผลที่ดอกบัวเวลาบานเต็มที่มีลักษณะแบนราบเหมาะ-

6. ดอกบัวจะชมได้งามเฉพาะช่วงเช้าตรู่ เมื่อแดดยังไม่แรง และดอกยังไม่หุบ
7. นักดนตรีโอคาลินากำลังบรรเลงเพลงไพเราะที่สระบัว EXPO Park
8. ยามเช้าตรู่ แดดกำลังงาม ราว 7 โมงเช้า ก็จะมีช่างภาพสมัครเล่นไปคอยกว่า 200-300 คน
9. เงามของดอกและใบที่สะท้อนลงบนผิวน้ำเพิ่มความงามของสระบัวมาก

กับการเป็นฐานพระพุทธรูปนั้น นักพฤกษศาสตร์มองว่ามันเป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งของดอกไม้ตึกดาบรพพ์ ที่หลังจากสมัยไดโนเสาร์เป็นต้นมา มีแมลงปีกแข็ง เช่น ตัวงูมาเป็นพาหนะในการผสมเกสรแทนลม แต่แมลงเหล่านี้ไม่สามารถบินได้ดีเหมือนผึ้งหรือผีเสื้อ พอไปเกาะที่ดอกไม้ก็มักจะหมุนตัวไปมาอย่างเชื่องช้า ดอกบัวจึงวิวัฒนาการตนเองให้มีฐานแบนราบยามบานเพื่อที่ตัวจะสามารถหมุนตัวไปมานำเกสรติดตัวไปแพร่พันธุ์ได้ง่าย

ดอกบัวสำหรับคนโบราณยังทำให้ผู้คนจินตนาการโลก และจักรวาลไว้ต่างๆ นานา ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาหายากก็เช่น ภาพของพระไวโรจนะพุทธะประทับนั่งบนดอกบัวที่มีกลีบ 1 พันกลีบแต่ละกลีบต่างเป็นตัวแทนของพระพุทธรูปเจ้าแต่ละพระองค์ และยังในโลกในพุทธศาสนากลีบละร้อยล้านโลก ซึ่งแต่ละโลกล้วนมีพระพุทธรูปเจ้าโลกละหนึ่งองค์อีกต่างหาก เปรียบเสมือนดวงดาวจำนวนนับไม่ถ้วนในจักรวาล

สำหรับคนทั่วไป ดอกบัวยามรุ่งอรุณในฤดูร้อนนับเป็นสีสันในวันหยุดที่ผู้ที่ชอบชมดอกไม้ และถ่ายภาพสนใจที่จะเดินทางไปชมกัน วัดพุทธสามแห่งในจังหวัดนาราร่วมกันจัดเทศกาล Walk Rally เดินชมสถาปัตยกรรมในสมัยนารา และดอกบัวในโถงบัวจำนวนร้อยละ 100 แห่งที่แต่ละวัดปลูกไว้ ในขณะที่สวน EXPO Park ทางตอนเหนือของกรุงโอซาก้าช่วงกลางถึงปลายเดือนกรกฎาคมมักเปิดให้ผู้คนเข้าชมตั้งแต่ 6 โมงเช้า โดยมีการแสดงดนตรีที่ศาลากลางสระบัว พร้อมให้บริการชิมเหล้าสาเกผ่านก้าน และใบบัว “ไซบิโฮ” (象鼻杯) หรือการดื่มเหล้าจากใบบัวที่เหมือนวงช้าง ร้านอาหารริมสระบัวยังจัดเมนู “ข้าวต้มลูกบัว” บริการอีกด้วย

ผู้ชมส่วนใหญ่คงเพลิดเพลินกับความงามภายนอกของดอกบัว โดยไม่ได้หวงรำลึกถึงคำสอนของพระพุทธองค์เกี่ยวกับ “อนิจจัง” หรือ “วิภูสงสาร” ผ่านดอกบัวที่เติบโตจากโคลนตม บานงดงาม และโรยราไปก่อนที่จะกลับมาบานใหม่ปีแล้วปีเล่าเท่าใดนัก แต่ก็เป็นเรื่องจริงที่ว่าลำพังความงามของดอกบัวยามเช้าก็ช่วยทำให้จิตใจคนเบิกบานได้

ไม่น้อย

สถานที่ชมดอกบัวในคันไซ

✿ **Hasu no Ike, Japanese Garden, EXPO Park** โอซาก้า ชมได้จากกลางเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม แต่จะเปิดให้ชมช่วงเช้าตรู่ โดยมีการแสดงดนตรีสด และให้บริการเหล้าสาเกผ่านใบบัวในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์จากกลางเดือนถึงปลายเดือนกรกฎาคม เดินราว 5 นาที จากสถานี Banpaku Kinen Koen/Osaka Monorail ส่วนใหญ่จะเป็นบัวหลวง (ค่าเข้าชม 250 เยน)

✿ **วัด Mimurotoji** ในเมืองอุจิ เกียวโต บัวหลวงนานาพันธุ์ราว 50 กระถางจัดวางสวยงามหน้าโบสถ์เอกของวัด ผู้คนที่ศรัทธาในพระโพธิสัตว์กวนอิมจะพากันเดินทางมานมัสการอย่างไม่ขาดสาย ชมได้จากต้นเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม เดินราว 20 นาที จากสถานี Mimurodo/Keihan Uji Line (ค่าเข้าชม 500 เยน)

✿ **วัด Yakushi-ji วัด Toshodai-ji และวัด Kiko-ji** สามวัดเก่าแก่ในนารา ทุกปีจะจัดเทศกาล “โด้สึไรด์” เดินชมดอกบัวกว่าร้อยพันธุ์ทั้งในโถง และในสระพร้อมรับตราประทับของแต่ละวัด มีพระสงฆ์อธิบายความเป็นมา และความหมายของดอกบัวตลอดทาง เทศกาลดังกล่าวจัดขึ้นราวปลายเดือนกรกฎาคม ดอกบัวทั้งสามวัดจะชมได้งามจากต้นเดือนกรกฎาคมไปจนถึงวันที่ 25 สิงหาคม (ค่าเข้าชมแตกต่างกันไปตามวัด ราว 500-600 เยน) สถานที่ใกล้ที่สุดคือสถานี Nishi No Kyo/Kintetsu Nara Line

✿ **สวนของศาล Heian-jingu** ในกรุงเกียวโต ช่วงต้นถึงปลายเดือนกรกฎาคม จะมีดอกบัวสายบานงดงามยามเช้าในสระด้านทิศตะวันตก และตะวันออก เดินราว 15 นาทีจากสถานี Higashiyama/Kyoto Subway (ค่าเข้าชม 500 เยน)

✿ **วัด Kajuji** ที่ตำบลยะมะชิเนะ เกียวโต ชมความงามได้จากกลางเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม เดินราว 15 นาทีจากสถานี Ono/Kyoto Subway (ค่าเข้าชม 500 เยน)